

„V vsaki fari, kjer je sposoben učenik, naj župnik odbere nekaj dečkov od 9 — 15 let, ki imajo veselje do učenja, in naj jih ob nedeljnih in praznikih ali drugikrat, kadar ni silnega dela, v branji vadi; ravno tako bi tudi mogli kaplani po deželi mladenče, kateri jim strežejo, v branji podučevati. Če se tako v vsaki fari le 6 otrok brati nauči, je že to samo na Dolenskem v enem letu 360, in tako bi se vednost čedalje bolj razširjala, posebno če bi starši ali gospodarji pridnejše otroke kaj obdarovali.“

Toda na Dunaji niso bili pri volji, poslušati moder (?) nasvet zgovornega gospoda, ampak cesarica je ukazala, da naj se tudi na Kranjskem, kakor drugod, vstanovi normalna ali zgledna šola; naj se vpelje šolska komisija (Schulcommission), tudi naj se vstanovi šolski zavod (Schulfond), in naj se zastran njega kaj nasvetuje; od začetka hoče cesarica 1000 — 1500 gl. posoditi; vodja ljubljanske šole naj bo Blaž Kumerdaj, ker je posebno modro svetoval v šolskih preuredbah, poprej pa naj pride na Dunaj glavno šolo pogledat. (Dalje prih.)

Praktična slovensko - nemška gramatika.

(Dalje.)

Vaje nemško-slovenske

očividno pojasnujejo vodila navedene pod št. B. „Opombe“, in pojasnujejo zgledi pod čerko *a* imena moškega spola v edinem številu; pod čerko *b*. imena žens. v ed. številu; in pod čerko *c*. imena vseh 3 spolov v množ. številu; zgledi pod št. 2. pa kažejo, kako se sklanjajo osebne imena v 4. sklonu ed. in množ. št.

Učitelju, navajenemu stare nemške slovnice (deutsche Sprachlehre), zdelo se bo čudno, zakaj da se ne ločujejo imena v sklanjave (Abänderungsarten), kojih smo nekdanj čvetero imeli; poglavitno vodilo je pa bilo: aus dem Ausgange der 1. Endung in der vielfachen Zahl erkennt man i. t. d. Ali pomisliti je treba

1., da nemška slovnica tudi sedaj ne loči 4 sklanjav, ampak našteva le imena, ki se sklanjajo po krepkem in po šibkem načinu, in v tiste, ki se sklanjajo v ed. št. po krepkem, v množ. št. po šibkem načinu. Tedaj tudi naša gramatika ne more imeti 4 sklanjav.

2. Zvesta si sintetične poti, (ktera iz posameznih delov

celoto skupaj sklada) predstavlja najpred posamezne sklone, kakor se naj ložeje razumeva, namreč naj poprej 4.ga, ki se naj ložeje razumeva, potem 3.ga in 2.ga, potem še le predstavlja pod št. XV. popolno sklanjanje členov, imen in osebnih zamikov, ko so že učenci v neštivilnih zgledih vidili, kako se rabijo imena v raznih sklonih; potem takem tudi nekoliko ložeje razumejo vzrok, zaradi ktereга spreminjati morajo se imena, to je jezikoslovne postave. Stare slovnice deržale so se pa analitične poti, predstavljalje so celoto, potem se je pa razkrojevalo. Spretni učenik posluževal se bo pa tiste poti, po kateri bo prej do namena prišel.

Tisto vodilo pa, da se iz 1. sklona množ. št. spoznati more, kako se ime sklanja, veljá še tudi sedaj, saj je v podlagu vsem vodilom, kajti pri vsakem sklonu se govori: tiste imena, ktere imajo v množnem številu te ali take končavke, dobivajo te ali take končavke v tem ali v drugem sklonu. Zdi se mi pa, da so otroci po starem načinu, ložeje razumevali imena po raznih sklonih in skljanjah razločevati, kakor sedaj, ako se jim notranja vez med posameznimi skloni in popolnim sklanjanjem ne dopové. Nekdaj so učenci prav dobro znali razločevati, pod katero sklanjavo da spada ime — se vé da mehanično; zakaj pa da se tako delati mora, zavedel se vsaj jaz v tisti dobi nikdar nisem. Bilo je vse to le za spomin. To naj veljá zastran „opomb“ po vseh treh sklonih, ktere gramatika obdeluje.

(Dalje prih.)

Pomenki

o

slovenskem pisanju.

XXXVI.

U. Midva sva govorila in pisala v poslednjem razgovoru tisuč; na zadnji strani tvojega poslednjega lista je pa brati: „k tisočletni jubilejni slovesnosti pokristijanjenja“.

T. Res pišejo vse križem sedaj tisuč sedaj tisoč, kakor tudi temuč in temoč.

U. Prav, da me spomniš, ker sem te ravno zavolj te besede že mislil poprašati.

T. V staroslovenskem je bilo tijsûšta ali tisûsča